

Nieuws uit de Hervormde Gemeente Elspeet

2021 | Week 17

Predikant: ds. M. van Kooten

Nunspeterweg 4
8075 AC Elspeet
Tel. 0577-491206

E-mail: m.vankooten@solcon.nl

Scriba: ouderling J. Fijan

Zichtweg 3
8075 CN Elspeet
Tel. 0577-491098

E-mail: scriba@hervormd-elspeet.nl

IBAN Coll. van Kerkrentmeesters Herv. Gem.:

NL29 RABO 0384 7680 75

IBAN Coll. van Diakenen Herv. Gem.:

NL61 RABO 0347 5000 99

Diensten

D.V. zondag 2 mei 2021
09.30 uur ds. M. Baan te Veenendaal
15.00 uur ds. J.J. Mulder te Krimpen a/d IJssel

Collecten

1. Diaconie
2. Kerk
3. Instandhouding predikantsplaats (extra collecte)
Van harte aanbevolen

Vrijwillige hulpdienst

De vrijwillige hulpdienst is er voor iedereen in onze kerkelijke gemeente die tijdelijk hulp nodig heeft b.v. door ziekte bij ouderdom of om andere redenen. Heeft u vragen of wilt u gebruik maken van de vrijwillige hulpdienst neem dan contact op met Evelien v.d. Brink 492159 of Gretha van het Goor 491380

Kerkradio Oranjehof Elspeet

- Maandagmorgen 10.30 -11.15 uur: "voorlezen" door mw. I. de Vogel.
- Woensdagmorgen 10.30-11.15 uur: " Christenreis John Bunyan" voorlezen en meditatie door dhr. C.A. van 't Noordende. Wilt u een vraag stellen, belt u dan 0577-723192 of mail naar noordende@filternet.nl
De uitzending vindt plaats vanuit de Kerk aan de Vierhousterweg; te beluisteren via kanaal 58 op de kerkradio of via www.hhgelspeet.nl/preek-luisteren. Heeft u vragen? Bel of mail dan naar Oranjehof tel 0577-492278/ info@oranjehof.org.

Bernard Jan Hendrik Taats (III)

Toen in 1855 de toga werd ingevoerd in de kerk – waarbij een van de argumenten was dat dit immers ook in vroeger eeuwen geschiedde- gingen Taats en Ten Kate deze met de andere Middelburgse collegae ook dragen. Zelfs zonder voorafgaande mededeling aan of raadpleging van de gemeente. Dit was een flink gedeelte van de gemeente een doorn in het oog, voor anderen de druppel die de emmer deed overlopen. Sommigen liepen uit ergernis de kerk uit. Ds.G.J.Vos Azn. –oud catechisant van Taats- die 25 jaar na deze gebeurtenis in Middelburg stond tekent in zijn herinneringen aan de Zeeuwse hoofdstad uit de mond van ooggetuigen op dat bij het zien van de toga men 'begint met gillen, men valt flauw bij hopen, men wil de afvallige van de preekstoel halen'. Dat laatste ging niet omdat de kansel alleen via de consistoriekamer was te bereiken en deze bewaakt was.

Uit de mond van een andere getuige lezen we: 'Veel kerkgangers gaven aan hun ergernis lucht door gebaren en woorden. En boven al het rumoer uit hoorde

men de zielskreet van een opgewonden man, die Gods ontferming inriep over de verblinde leraar daar voor hem, met die afschuwelijke 'dekmantel der ongerechtigheden' omhangen. Velen stonden van hun zitplaats op en verlieten de kerk; hier en daar vielen zenuwachtige vrouwen in zwijm en werden de kerk uitgedragen. De predikant liet de gemeente maar begaan en toen er slechts een luttel aantal schapen van zijn kudde over was, zette hij zo goed en kwaad als het ging de treurig onderbroken dienst voort'. Een van de vrouwen die toch maar bleef ze later: 'Dominee, naar uw woord heb ik nog wel kunnen luisteren maar met gesloten ogen, dat nieuwe kleed wilde ik niet zien'. Er werd ook gespot. Toen de koster af en aan liep om glazen water aan te reiken aan mensen die in zwijm vielen fluisterde er een: 'Dominé tracteert voor zijn nieuwe jas'.

De ergernis aan de toga had met name te maken met het feit dat de synode van de kerk zich wel druk maakte over de eenheid betreffende het ambtsgevaad maar niet betreffende de leer. Dus leervrijheid maar geen kleervrijheid. Sommigen spotten: 'In een oud kleed een nieuwe leer'. Er kwam ook een brief ondertekend door 107 manslidmaten op de kerkenraadstafel terecht. Daarin stond dat men weinig goeds had te verwachten van een synode die 'wars is van handhaving van leer en belijdenis' en die nu zo nodig een kleed voorschreven dat de 'kerkhervormers' hadden gedragen 'wier leer en belijdenis nimmer verouderen zullen'. Het eindigde met de verzuchting: 'het zal geschieden dat er omgording eens zaks in plaats van een wijde rok zal zijn'.

Taats en Ten Kate hielden toch aan de toga vast die volgens hen niets met een kerkelijk standpunt of inzicht in de leer der zaligheid te maken had.

In een geschriftje dat in 1857 uitkwam onder de titel 'De Kerkelijke strijd bij de Nederduitsche gemeente te Middelburg' dat door ds. A. P. A. du Cloux van een voorwoord is voorzien werd de toga als een vrucht van een schadelijke boom genoemd. Men verweet de synode zich druk te maken om de bandeloosheid in kleding te beteugelen terwijl ze straffeloos de bandeloosheid in leer en belijdenis bleef dulden. Uitgebreid wordt op het verzoek van de 107 lidmaten ingegaan. Taats en Ten Kate worden beschuldigd om na twee keer te protesteren tegen de kerkelijke gang van zaken in Amsterdam en Den Haag door het dragen van de toga in een goed blaadje te willen komen staan van de synodale heren 'die niet doen voor de handhaving van de belijdenis maar alles voor de uitwendige gedaante der kerk'. Er was ook nog een andere reden om tegenstander te zijn van de

toga. De toga was er namelijk voor de kansel. Daarmee waren de predikanten vrij buiten de kerkdiensten andere kleding te dragen zonder herkenbaar te zijn als predikant. Velen in de stad maakten daarvan gebruik zodat ze gemakkelijker publieke vermaken konden bezoeken zonder herkend te worden als voorganger.

Hoewel het in het genoemde geschriftje over de toga ging van alle Middelburger predikanten werd er in dat zelfde jaar ook een geschreven tegen met name ds. Taats. Het lidmaat A. Buijk schreef dit met een titel die er niet om liegt: 'De voorgewende vrede van ds. B. J. H. Taats te Middelburg met zijne trouwlooze ambtgenoten na hunne getoonde handelswijs sedert de maand september 1855 tot heden getoetst en gewogen maar te ligt bevonden in de weegschaal van het onfeilbaar Godsgetuigenis en voor de vierschaar der eeuwige gerechtigheid in de ontsaggelijke eeuwigheid'.

Verschillende gemeenteleden gingen elders kerken zoals bij ds. L. Schouten in Koudekerke die beroemd is geworden vanwege zijn tabernakel die later in het Bijbels museum is terecht gekomen. In volgende gemeenten is Schouten de toga trouwens ook gaan dragen. Destijds echter kreeg hij kerkgangsters van Taats en Ten Kate onder zijn gehoor toen hij nog zonder toga optrad.

Er waren er ook die zich geheel van de hervormde gemeente afscheidden en zich voegden bij de zogenaamde Christelijk Afgescheiden Gemeente van ds. H. H. Middel of Ledeboeriaanse gemeente van Pieter van Dijke. G. J. Vos Azn. schreef dienaangaande: 'Waarover men zich toch al niet afscheidde'.

Er waren anderen die hervormd wilden blijven maar onder deze omstandigheden niet meenden op te kunnen gaan. Zonder het 'synodale juk' af te werpen kwamen ze bij elkaar in een gebouw aan de Rouaan-kade waarbij ds. A. P. A. du Cloux uit 's Grevelduin Capelle de inwijding verzorgde. Het gebouw had nota bene 800 zitplaatsen. Op de buitenmuur werd de tekst ingegraveerd: 'Predik het Evangelie aan alle creaturen' zodat het gebouw als gauw in de volksmond 'Creaturenkerk' werd genoemd. De kerk werd in gebruik genomen door ds. Du Cloux. Opmerkelijk is dat hij in die preek opmerkte dat in het verleden en gedeeltelijk in het heden leraars werden gevonden die tot zegen geweest zijn. Hij heeft het daarmee toch niet gewaagd om Taats en Ten Kate neer te zetten als bedriegers. Anderzijds had hij alle begrip voor de tegenstanders van de toga. De gemeente heeft nog gepoogd om als tweede Hervormde gemeente (een soort bijzondere wijkgemeente) te

mogen fungeren. Dat verzoek is niet ingewilligd. Deze gemeente beriep o.a. de bekende Elberfeldse dr. H. F. Kohlbrugge en ds. A. P. A. du Cloux in hun midden. Beiden bedankten. Du Cloux –die geen moeite had met een evangelisatie als in Middelburg-wilde zelf zo lang het kon echt in de hervormde kerk dienen. Tenslotte werd ene Arend Mooy aan de gemeente verbonden. Langzameerhand kwam de gemeente in evangelische vaarwateren en was reeds tien jaar later terziele gegaan. De meesten vonden de weg weer terug naar de hervormde kerk en hadden zich verzoend met de toga. Het kerkgebouw waar de anti-toga gemeenteleden samenkwamen is in de Tweede Wereldoorlog bij de verwoesting van Middelburg met de grond gelijk geworden.

In februari 1856 verscheen een drietal preken onder de titel 'Een offer der liefde'. Naast een preek van ds. Taats was er ook een opgenomen van ds. J. J. L. ten Kate en ds. F.C. van den Ham. De opbrengst ervan was voor een zwaar beproefd huisgezin. Nadere gegevens ontbreken. De preek van ds. Taats handelt over Johannes 17:19: 'Ik heilig Mijzelfen voor hen opdat ook zij geheiligd mogen zijn in waarheid'. Het is de enige preek die van hem in druk is verschenen, zover bekend. In die preek zien we hem terug als de prediker die in zijn beginjaren de verzoening door voldoening aan Gods recht verdedigde tegenover de Groninger Richting waarom hij zo verguisd werd. In deze preek verdedigt hij deze leer niet alleen maar verkondigt hij deze en vertroost er arme zondaren mee.

Ds. Taats had -daar hij ongehuwd was- alle tijd voor het gemeentewerk en hij benutte deze dan ook. Zeer trouw was hij in het ziekenbezoek. Bij een van die bezoeken werd hij besmet met de tyfuskoorts. Aan de gevolgen daarvan overleed hij op 27 september 1861. Aan zijn graf werd het woord gevoerd door dr. J. J. van Toorenenbergen uit Vlissingen, zijn vriend en opvolger in onze gemeente. Ene J.J. schreef naar aanleiding van Taats overlijden een zestien strofijgedicht met als titel: Troostwoord opgedragen aan de Hervormde gemeente van Middelburg bij gelegenheid van het treurig afsterven van haren geliefden leraar den weleerw. zeer geleerden heer Bernard Jan Hendrik Taats op vrijdag den 27 september 1861'.

Hij leidde deze in met de woorden: 'Geliefden! Moge de weinige dichtregelen die ik uit achting en liefde voor den waardigen afgestorven Leeraar u aanbied, strekken om uwe harten te troosten en het oog der ziel met stille onderwerpinge en eerbiedig geloof te vestigen op de Heere der Gemeente Die geeft en

neemt naar Zijn vrijmagtig welbehagen, maar trouwe houdt aan Zijne beloften: 'Ziet Ik ben met u-lieden al de dagen tot de voleinding der wereld'. Amen.'

Enkele strofen daaruit ten besluite:

Hij is niet meer, uw Taats door vele zo geliefd.
Hoewel ook nu en dan door and'ren zwaar gegriefd,
De lieve leraar die geheel zijn hart en leven
Aan Jezus leer en dienst blijmoedig had gegeven.
De trouwe kruisgezant, die wars van spot en hoon,
De vrede Gods aanbod in Christus Zijne Zoon,
Die vasthield aan de leer ons zelf van God gegeven,
Naar 't heilig Bijbelwoord als richtsnoer voor ons leven.

Gemeent' herdenkt die stem die u zo heeft genood
En zondaars, klein en groot, de liefde Gods aanbod;
Hooft nog met welk een trouw hij Jezus en Zijn kruis
Verkondigde als de weg naar 't hemels Vaderhuis.
Hooft, hoe hij u toeriep, dat door des Heilands ster-
ven
De kroon nu was behaald, om eeuwiglijk te erven
Door ieder die in Hem, en door Zijn dierbaar bloed
Verzoening vindt met God en vrede in 't gemoed.

Gedenk ook nog zijn stem, gij die in zondenkwaad
Nog leeft en altijd hebt zijn ernst en trouw versmaad,
Of trotselijk veracht, ja spotte met zijn tranen
En door lichtzinnigheid geen acht sloeg op 't verma-
nen
Als hij het donderwoord der Schrift u horen deed:
Bekeer u zondaar! Buig voor God u en vergeet
Niet dat Zijn heiligheid de zonde eens zal lonen
Als gij straks in 't gericht voor Hem zult moeten
schromen.

Ja, hoort, gij zondaars! Hoe hij de weg aanwees
En niemand buitensloot, maar iedereen aanpreef
Om door 't gebed te gaan tot Hem Die u wil leren
En door Zijn Geest uw hart vernieuwen en regeren.
Och, dat zijn leraarswerk eens op de grote dag
Voor niemand onzer toch het lot verzwaren mag,
Derzulken die in strijd van 's leraars ijv'rig streven
Volharden om hun hart niet aan de Heer' te geven.

Gij hoort hem thans niet meer, gemeente die met mij
De waarde Taats betreurt, 't is alles nu voorbij.
Men zal niet meer van hem in onze kerkgebouwen
Vernemen 't heilig woord. God heeft de Godgetrou-
wen
Nu van zijn taak ontlast, hij leeft in hoger sfeer
Wel niet meer bij ons maar eeuwig bij de Heer'

O! Staart hem blijde na, geloov'gen in ons midden
Zwijgt Gode stil en leert Zijn doen aanbidden.

Bij de diensten

Komende zondag hoop ik in Achterberg, Tricht en St.Anthoniepolder voor te gaan. In uw midden hoopt 's morgens ds.M.Baan het woord te bedienen. Jan Mulder –de voorganger in de middagdienst- is ons allen bekend als oud Elspeter en gemeentelid. Met hen allen een gezegende dienst toegewenst.

Ter overdenking

N.a.v. 'En hij vreesde en zeide: Hoe vreselijk is deze plaats! Dit is niet dan een huis Gods, en dit is de poort des hemels (Genesis 28:17)' zegt Maarten Luther: 'Leer hier dan uit, dat Gods huis niet een prachtig groot gebouw betekent, zoals wij dat hebben. God vraagt er niet naar of het huis groot, gewelfd of gewijld is. Hij woont er weliswaar, maar heeft Zijn leven lang nog geen huis voor Zichzelf gebouwd. Wat houdt het dan in dat God ergens woont? Niets anders, dan dat God daar is met Zijn Woord. Waar dat zo is, daar woont Hij zeker, en waar het Woord niet is, daar woont Hij niet, ook al zou men voor Hem een huis bouwen dat zo groot zou zijn als men zou willen. Waar Zijn Woord wordt verkondigd, daar zal Hij Zich zeker laten vinden. Waar dat echter niet zo is, daar is het niet Zijn huis, zelfs al zou men allemaal kerken op elkaar bouwen. De kerk is alleen van waarde als Gods Woord daarin wordt verkondigd.'

de redactie